

Le-ta obstoja iz teh-le prisednikov:

- a) deželnega predsednika;
- b) štirih zastopnikov, od deželnega odbora imenovanih;
- c) enega poročevalca v ekon. in administr. zadevah;
- d) dežel. šol. nadzornikov;
- e) 3 cerkvenih zastopnikov, in sicer rimsko-katoliške, protestantske in izraelske cerkve;
- f) 3 zastopnikov, voljenih od dunajskega obč. sveta,
- g) 3 imenovanih zastopnikov učiteljstva.

Ako pa stopi sedaj v veljavo zahteva, da imej rimsko-katoliška cerkev mesto sub e) navedenega le 1 člana, kar tri od škofov imenovane članice — je večina vedno le v rokah klerikalcev, zakaj člani, navedeni pod b) in f) so že tako in tako navdušeni klerikalci in sedaj pa še 3 zastopniki rimsko-katoliške cerkve, je tu potem število 10 — ki vedno odločuje v korist klerikalcem. In to je, kar žele dobiti v svojo pest naši ljubi klerikalni prijatelji. — Prepričani smo pa trdno, da se jim ne posreči ta črna nakana nikdar, zakaj naša vlada ne bo tako kratkovidna, da bi kdaj predložila v najvišje potrjenje tak zakon, po katerem tako vroče hrepeni ves vesoljni klerikalni tabor.

Nikakor pa ni tudi napačna misel, da odločuj pri krščanskem nauku, kakor tudi o verskih vajah edino le cerkvena oblast. Tu nastane potem država v državi. In čudno! Cerkev zahteva vedno in vedno, šola bodi podrejena v vseh stvareh edino le cerkveni avtoriteti, duhovščina imej povsod prvo besedo, akoravno ne prispeva niti vinarja za šolske potrebe — a delovanje duhovščine v šolah bodi pa popolnoma „vogelfrei“. — To je prava liguorijanska logika.

Ravno tako je imenitna zahteva III. katoliškega nižjeavstrijskega shoda po izboljšanju učit. plač. Res ne vemo, kako so prišli ti možje do te resolucije. Saj so možje, ki so fungirali na tem shodu, omnipotentni v nižjeavstrijskem deželnem zboru. Ako bi jim bilo resno pri sreči zvišanje učiteljskih plač, bi stopili pred deželni zbor z izdelanim načrtom in tam rekli: To je naše delo — in III. katoliški shod bi dal samo svoj škofov blagoslov — pa mirna Bosna! Edina škoda pri tej komediji je ta, da molči zgodovina, ako so si nižjeavstrijski klerikalci vzeli za zgled našega genijalnega dr. 5000 — ali so mogoče v ceni poskočili na svetopisemsko znano število 10.000. —

Naše ljudsko šolstvo.

(Konec.)

Oglejmo si še stroške za šolo. Naša dežela plačuje za vsakega šoloobveznega otroka 13.4 K. Samo Istra in Galicija plačujeta manj t. j. 10 kron. Vse druge dežele plačujejo več in Dolenja Avstrija še celo 31.6 K več. Seveda so nekatera bogateja, a vendar se lahko reče, da nismo mi najubožnejši. Če naše ljudstvo po nekaterih farah plačuje ogromen cerkven davek, če računajo siromaku navaden pogreb 24 K mesto 9 K, a se proti temu ne upa ziniti, tedaj bi tudi še za svoje šole, ki so mu živ kapital, zmogel nekaj kron vsako leto. Tisto tarnanje na eni strani in tista popustljivost na drugi mora imeti slabe posledice za konkurenčno sposobnost našega ljudstva. Zakaj po nekaterih občinah zmorejo po 90 in še več % naklade za poplave cerkve, a v drugih pa imajo vse naklade komaj 10—12%, pa jih vendar gosposke ne silijo, da bi si uredile svoje šole? Naše mnenje je, da bi se morale

šolske gosposke ravnati po geslu: Kar mora biti, mora biti. Kaj bi hodili h kakim analfabetom po svete?! Pametne može za svet vprašati, pa izvesti zakon — to je prava pot.

Člankar v „Narodu“ pravi, da mu je simpatična sedanja sveža, nekoliko ostra sapica, ki pihlja iz deželne uprave. Nam bo ta ostra sapica tudi simpatična, ko bo začela pihljati tam, kjer je potrebna. A ta sapica pihlja danes proti učiteljstvu, ki je s svojim delovanjem ni zaslužilo. Kje in kdaj so pa merodajni krogi opozorili učiteljstvo na tisto metodo, katere niti ministrstvo ne predpisuje, a jo zdaj hočejo v šolo veksperimentirati? Vsaka reč mora imeti svoj čas, posebno če je čisto nova, ne pa da se hoče čez noč uvesti nekaj, kar niti splošno pripoznano ni. Ta „ostra sapica“ učiteljstvu neprijetno v ušesa reže in ga disgustira, ker si je ono v svesti, da je storilo do sedaj svojo dolžnost. In mi rečemo, da naj gospodje Boga zahvalijo, da je bilo učiteljstvo za tiste bore groše, ki jih plačo imenujete, tako vestno pri svojem delu.

Saj je iz tega članka jasno, da manjka na Kranjskem 268 šol. Kaj so temu krivi učitelji?

Na Kranjskem je 210 enorazrednic, t. j. 54%, prenapoljenih z učenci s poldnevnikom.

Kaj so temu učitelji krivi?

Na Kranjskem so učenci prikrajšani povprek za 700 šolskih dni. In to napako se hoče popraviti z „reformami“. Božične počitnice so se skrajšale za tri dni in par dni se je pridobilo v začetku in h koncu leta, t. j. na leto 5 dni in v osmih letih $8 \times 5 = 40$ dni. Velike počitnice se že baje tudi tresejo pred „reformami“, in če vzamejo še tistih 30 dni velikih počitnic, imajo v osmih letih $8 \times 30 = 240$ dni. Potem bi še povprek zmanjkalo 420 dni. Mi smo neizrečeno radovedni, s katerimi „reformami“ bodo teh 420 dni nadomestili. A vsega tega nedostatka niso krivi učitelji, pa jim vendar tista „ostra sapica“ zopet pripihlja okolo ušes. — Šolski obisk je pri nas resnično odvisen od učiteljeve individualitete in pa od dozorelosti otrok. Učitelj, ki ga imajo otroci radi, ima dober obisk. V višjih razredih, kjer že vedo otroci ceniti pouk, je tudi obisk dober. Učitelji torej z dobrim poukom in pametno vzgojo store kolikor mogoče za dober obisk šole. A kaj pa store drugi faktorji? Povedali smo že, da se dobe krajni šolski sveti, ki kar 10 let ne stavijo nobenega kazenskega nasveta glede šolskih zamud, kje pa so druge šolske gosposke, da ne opozorijo krajnih šolskih svetov na njihovo zakonito dolžnost! Če učitelj pri krajnem šolskem svetu stavi nasvet, da se ta ali oni nemarnež kaznuje, takoj ga po fari „tajno“ in „javno“ raznašajo, da ljudi v „štrafengo spravlja“. Če bere pa učitelj (Bog mu grehe odpusti!) še celo „Narod“, tedaj ga pa kar na indeks denejo in lažejo o njem in ga obrekujejo, kar se da. Da, celo ljudi šuntajo javno, naj k takemu učitelju ne pošiljajo svojih otrok v šolo. In kaj se je v takih in enakih slučajih zgodilo v obrambo učitelja, v obrambo šole? Priznamo, da nam niso še vse dobre „reformne“ znane, ki jih pihlja „ostra sapica“ v naše šolstvo, in zato tudi ne vemo prav za noben slučaj, da bi bile ob taki gonji šolske gosposke preganjanega učitelja ščitile.

Tu bi bila pač na mestu „ostra sapica“, ki bi lažnjive jezike temeljito okrajšala in varovala avtoriteto šole in učitelja. — Učitelji torej žesedaj delajo, kolikor se da, za dober obisk šole in se žrtvujejo za njo. A če se jim bo jemalo proste dni, ne

bodo mogli ne fizično ne psihično izhajati, posebno še ob teh plačah; potem bodo postali apatični, in šola bo opravljana tako, kakor jo more opravljati na duši in telesu izmučen siromak, dokler se ne sesede. Pustite učitelju dovolj počitka, dajte mu pošteno plačo in zahtevajte od njega toliko, kar more z otroki od 6—14 leta storiti v danih in od vas urejenih razmerah, potem pa bo učitelj z veseljem delal in vzgajal ljudstvo, ki bo zmožno doma dovolj kruha služiti. Če boste pa učiteljem jemali počitnice in jih kaznovali, kadar bodo sami ali pa njihovi otroci bolni, da bodo potem ob četrtnih morali nadomeščati zamujene dni, katere so bilikontumacirani,*^{*)} če jih boste preoblagali s takim formalnim delom, ki ga šolska praksa ne more potrditi in jih boste papustili še pri tej bori plači, tedaj bo pa vsak količkaj sposoben mladenič gledal, da dobi kjerkoli lažji in boljši kruh. Potem pa naše ljudstvo ne bo le nezmožno vzdržati konkurence svojimi sosedi, nego niti za težko delo ne bo, ker se bo pobabilo in prišlo ob vso duševno energijo ter se poizgubilo brez sledu!

Po „Slov. Narodu“.

Naše kričeče razmere.

(Konec.)

Imeniten, bogat, jako prijazen ter učiteljstvu jako vdan gospod (ime opustimo, ker še živi), je napravil nekdanj na kmetih gostijo s plesom. Povabljeni so bili razen uradnikov od blizu in daleč tudi večji posestniki iz okolice ter poštni opravitelji in opraviteljice. Izmed učiteljev je bil sposoben za to slavnost eden sam. Na licu mesta in v okolici je bilo več marljivih, zglednih in zaslužnih učiteljev, a povabljen je bil kot njih zastopnik samo eden, a ta je bil junak. Šel je in odzval se povabilu, odložil površnik, gledal okolo sebe, opazoval vse došle goste, ko se je pa razvila zabava, je oblekel svoj površnik ter se pripravljaj na odhod. Ko so ga drugi začudeni vprašali, čemu tako hitro odhaja, je rekel: „Mislim sem, da bodo tukaj navzoči tudi moji gg. tovariši in tovarišice, a ker ti niso bili povabljeni, se ne čutim tudi jaz sposobnega, biti v tej odlični družbi.“ Odšel je in prav je storil! Tako spoštuje odlična gospoda naš stan, in tako je rešil ta učitelj čast svojih nepovabljenih tovarišev. Kdo drugi bi si štel to v veliko čast, da je on sam našel milost biti v taki odlični družbi — in koliko je med nami takih petelinov! Sramujejo se nas, mi naj bomo pa ponosni, da smemo z njimi občevati! — Imamo tudi prave prijatelje šole in učiteljstva, a teh je žali Bog le malo. Naše dobro pa preprosto in nevedno ljudstvo nas jako pomiluje zaradi našega trudapolnega dela. Kolikokrat se sliši govoriti: „Jaz bi že ne bil za učitelja, bilo bi me same jeze konec. Doma imam po dva, tri paglavce, pa jih ne morem ugnati, kakšno jezo, križe in težave mora imeti šele učitelj v šoli, ko pride skupaj toliko otrok iz vse občine? Učiteljski stan je težak, denar v tej službi je krvavo zaslužen.“ Tako se pogovarja večkrat vpričo

^{)} Opomba: Kdaj bo pa učitelj nadomestil zamujeno šolo, če četrtni ne bi zadostovali? Morebiti ob nedeljah? V velikih počitnicah?

nas naše ljudstvo. Ono torej priznava naše težave pri odgoji, a da bi nam šlo vedno in povsod na roko pri tem trudopolnem delu, o tem se ne more govoriti. Kadar se zahteva redno šolsko obiskovanje, zlasti o času silnega dela, kadar sledijo kazni za nemarno šolsko obiskovanja, ali kadar je deca v šoli kaznovana radi nemarnosti ali prestopkov, takrat se ne čuje več pomilovanja nad učiteljem, ampak kolne se ga, psuje, obrekuje na vse pretege, in to ponajvečkrat celo v vpričo otrok, vpričo učencev. Preden bo imelo naše kmetiško ljudstvo pravi pojem o odgoji in važnosti šole, bo preteklo še jako veliko vode. Ono sicer pripoznava važnost šolske omike, a ne more trpeti tega, da bi se mu jemala delavna moč pri delu. Vsemu temu je krivo samo uboštvo.

Navadni delavci imajo v novejšem času povsod izboljšane dneve in okrajšano delavno časno dobo. Delavstvo se je organizovalo ter je s prošnjami ali celo s štrajki prišlo do boljše blaginje. Delavnih moči jako primanjkuje zlasti na kmetih. Tudi kmet mora delavca veliko dražje plačevati kakor nekdanj. Naš kmet je pa v socialnem oziru velik siromak, ker je še nazadnjaškega duha. Kakor je delal njegov oče ali stari oče, tako hoče delati tudi on sedaj. Siromak ne ve, da so se časi popolnoma predruščili. Ako hoče on ostati na površju, to je ako hoče dostojno živeti s kmetijstvom, mora začeti kmetovati in gospodariti času primerno. Učiti se mora in posnemati druge izurjene kmetovalce in živinorejce — napredovati mora. Za napredek vsake dežele, države ali posameznika je neobhodno potrebna naobrazba, in ta je šolska izobrazba. Šola ima torej lep, plemenit in svet poklic za izobrazbo ljudstva, napredka in blaginje. Neizobraženo ljudstvo ne more nikoli napredovati. Ako hočemo imeti izobražen narod, moramo imeti dobro urejene šole. Ker so pa dobro urejene šole nekaj dragega in težavnega, bi bila prva in sveta dolžnost države priskočiti na pomoč. Kmet, občina in dežela ne morejo biti vsem tem stroškom kos. Ako država najde toliko milijonov na leto za vzdrževanje vojaštva, bi lahko priskočila tudi šolam v pomoč — žal, da je ta pri nas v tem oziru gluha, zato pa propadamo v socialnem oziru čedalje globokeje.

Nove šolske uredbe nam dajejo podvojno delo, in naše ljudstvo priznava naše trudopolno delovanje. Delavci zahtevajo povsod boljše plače. Vsem stanovom so se uredile plače, da jim je mogoče živeti stanu primerno, le eden je, za katerega se nihče ne zmeni — in ta je naš učiteljski stan. Rekli smo tudi, da je ljudska blaginja odvisna od dobro urejene šole. V dobro urejeni šoli je pa trudapolno delo. Kako se pa pri nas plačuje to trudapolno delo? S tem, da „ljubljenec“ naroda pravi: „Naše šole so prokletstvo za naš narod“, da se učiteljstvo obrekuje po javnih organih pri vsaki priliki, ker je napredno, značajno in neupogljivo. Vnebovpijoč greh je delavcem trgati zaslužen plačilo. Učitelji smo delavci na polju prosvete, zato zahtevamo, da nam ne trgate težkozasluženega plačila! Dajte nam, kar nam pripada po božjem in človeškem zakonu, dajte nam kruha, da ne bomo stradali pri tem važnem in težkem delu mi, naše žene in otroci!

M. Pintarjev.

Ne zabite „Učiteljskega konvikta“!